



PARLAMENT, LÁTOGATÓKÖZPONT. FOTÓ: BLJNOVSKY TAMÁS

MEGÚJULÓ ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉGÜNK – KINCSEK A JÖVŐNEK

A MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGÉNEK KIÁLLÍTÁSA A VÁRKERT BAZÁRBAN

2018. 08. 29. – 09. 09.

SZÖVEG TEXT: LATORCZAI CSABA

Magyarország gazdag és fordulatos történelme igen változatos és egyedi műemléki örökséget hagyott a jelenkorra és – ha vigyázunk rá – a jövőre is. Több szempontból is fontos ezért, hogy időről időre számot vessünk, hogyan áll, vagy éppen alakul a főváros nevezetességei mellett a vidéki Magyarország történeti emlékeinek megmentése és azok megismertetése nemcsak a szűken vett szakma, hanem a történelmünk iránt érdeklődő szélesebb és értő közönség számára is.

További gazdasági, elsődlegesen turisztikai hozadék lehet az is, ha azokról a megújult várainkról, kastélyainkról beszélünk, amelyeknek egy jelentős része az ún. hátrányos helyzetű régiókban helyezkedik el, mert így ezen örökségturisztikai célpontok fokozott népszerűsítése megerősíti, megerősítheti a minőségi kulturális turizmust az adott térségben, régióban.

Európa lokális kultúrák hálózata, éppen ezért fontos az, hogy a különleges adottságú helyi értékek bemutatásán, népszerűsítésén túl egy adott ország – esetünkben Magyarország – vagy térség, város felfedezze saját értékeit, így erősítve meg a közösség összetartozásának érzését.¹ Hazánk esetében akár külföldi turistákat, akár saját polgárainkat kérdezzük meg, mi jut eszükbe Magyarországról, a legtöbb esetben biztosan lehetünk abban, hogy elsőként említik legfontosabb középületünket, a Parlamentet, amely néhány éve új és korszerű látogatóközponttal bővült, olyan sokrétű funkcióval, melynek köszönhetően immáron méltó módon tudják fogadni a vendégeket az egyik leglátogatottabb középületünkben.² A Duna-part másik ikonikus épülete az örvendetesen egyre jobban

és újra felfedezett Pesti Vigadó, amely a 10 éves rekonstrukciós munka eredményeképpen nemcsak megújult, hanem új tereket kapott, így a páratlan magyar művészet sokfélesége 21. századi technikával mutatható be, a korábbi értékes terek, díszítések megtartása mellett.³

A Duna budai partján pedig meghatározó látványt nyújt, és egyedi jelentéstartalommal bír a Várkert Bazár, amelynek helyreállítási munkálataiban a cél az volt, hogy a külső, eredeti állapot visszaállítása mellett, a kertet is pontosan rekonstruálva épület és kert, épített és zöldfelületi elemek, szoros és elválaszthatatlan együttélését érezze és élje át a látogató.⁴ Az építészeti elemek Ybl Miklóshoz köthetők, ezért a kertben is az Ybl-féle architektúrát igyekeztek visszaállítani, mely páratlan egységet hozott létre, s így mára a Várkert Bazár a főváros egyik legfontosabb turisztikai célpontjává vált.⁵ Az itt eltöltött idő, a séta páratlan élményt biztosít a belföldi- és beutazó turizmus résztvevőinek.

Mind a budai, mind pedig a pesti oldal gazdagon tárja elénk tehát fővárosunk architektúráis örökségét a maga sokszínűségével, sokoldalúságával. Közöttük nem egy olyan remekmű is látható, amelynek helyreállításakor új építészeti karaktert kellett kialakítani, hogy a 19. századi palotában minőségi, korszerű szálloda kerülhessen elhelyezésre, ahol a legtöbb érték megtartására törekedve a feladatból adódóan a funkcionalitás az első. Ugyanakkor kilépve a fővárosból, a vidéki Magyarország is jelentős fejlesztéseken ment keresztül, amelyeknek köszönhetően megindult az az örvendetes értékmentő és értékteremtő folyamat, melynek eredményeképpen számos vár és kastély felújítása zajlott az elmúlt esztendőkből, vagy éppen zajlik napjainkban is.



L'HUILLIER-COBURG-KASTÉLY, EDELENY. FOTÓ: BATÁR ZSOLT

Kiváló példa erre a gyulai Wenckheim-Almásy kastély, amely azért is kiemelkedő értékű, mert az eredeti impozáns épület helyreállítása mellett a kiállítási, múzeumi funkciók kortárs szellemiségű kialakítása volt a legfőbb cél, valamint az, hogy az épület energetikai megújítása is 21. századi megoldású legyen.⁶ Ez utóbbi biztosítja ugyanis, hogy a kastély – amely a térség egyik legfontosabb kulturális turisztikai központja – egész évben látogatható legyen. Ráadásul a munkákat egy igen komoly statikai megerősítésnek kellett megelőznie a mocsaras, vizes környék miatt. A szakemberek igen nagy és körültekintő munkával, innovációval, emberléptékű, harmonikus tereket alkottak, biztosítva a kiállítási funkció digitális technológiával történő működtetését, ezzel is változatos, érdekes információ-átadást nyújtva az érdeklődők számára. A másik hatalmas jelentőségű munkát az edelényi L'Huillier-Coburg kastély felújítása volt, amely által az épületegyüttes visszanyerte 18. századi pompáját.⁷ A rekonstrukció azért is jelentős, mert itt látható az ország legnagyobb összefüggő rokokó falkép-együttese, melyen egy tucat restaurátor dolgozott. A kastélyok közül említsük meg az Orczy-kastélyt Gyöngyösről, amelyben a Mátra Múzeum található.⁸ Itt rendezték meg azt az egyedülálló vadászattörténeti kiállítást, amely igen fontos oktatási szerepet tölt be a térségben, s az épület mellett a kert is újonnan kiépítve várja a turistákat.

A megújult váraink közül a diósgyőrit kell kiemelni, amely a „királynék vára, s várak királynéja” egyben, mivel az ország egyik legfontosabb történelmi emlékhelye. A magyar műemlékvédelem ikonikus épülete, mindemellett turisztikai jelentősége is meghatározó. Míg a korábbi bemutatás korlátozott költségvetése nem engedte a jelentősebb helyreállításokat, Magyarország Kormánya jelentős forrásokat biztosít a város számára, hogy a rekonstrukciós munkák alapvető célja lehessen egy teljesebb kiépítés: egy új vár születik, a kordokumentumokból az építészek egy középkori ideaképet valósítanak meg. A helyreállításnál itt jóval több történik, mert a nemzet identitását erősítő törekvések találkoznak a korszerű hasznosítás, a múzeumi, kiállítási funkciók létrehozásával.⁹ A négy saroktorony már áll, és a következő ütemben a teljesebb kiépítéssel tökéletesedik a forma – így egy egyedi hangulatú, interaktív és gazdag ismeretanyagot átadó hellyel gazdagodhat az ország.

A másik vár a füzéri Alsó-vár.¹⁰ Ebben az esetben a cél a tervezés múlt-hoz való hűsége mellett a kortárs építészet harmonikus ötvözése a régi anyagokkal és a középkori építészet formavilágával. A több éves építészeti munka folytatódik, a felső vár egy része már korhűnek látszó formában látogatható, a záró ütemben a teljes épületegyüttes egységében fogja majd

koronázni a magaslatot – és a kabinos felvonó kiépítésével országunk megközelíthetőségében egyik legellátottabb hegyi vára járható majd be.

A bemutatott példák egyszerre jelenítik meg a felelős (meg)őrzés és a sokrétű hasznosítás egészséges egyensúlyát. Egyszersmind arra ösztönöz(heti) az érdeklődő – hazai és külföldi – turistákat, hogy újra és újra járják be és fedezzék fel Magyarország történelmi útvonalait, örökségturisztikai értékeit és ez által is éljék át a 21. század technikáival ellátott terekben a magyar történelem legnagyobb és legmeghatározóbb korszakait.

Induljunk el ezen az úton Forster Gyulának, a magyar örökségvédelem atyjának örökbecsű gondolatával: „Az emberi természetben rejlik azonban az is, hogy midőn a jobb és a szebb iránt való vágyból anyagi és szellemi életének javítására törekszik, egyszersmind a munkájával elért alkotásoknak a pusztulástól megóvását és az utódok számára fenntartását biztosítani kívánja. Azokat az óriási alkotásokat, melyeket ezer és ezer év előtt létezett nemzedékek teremtettek, nemcsak a jelennek, hanem a jövőnek, az utódoknak is szánták.”¹¹

(A kiállításmegnyitó szövegének szerkesztett változata.)

- A társadalmi felelősségvállalással együtt kezelendő a társadalom kulturális önképét is megjelenítő, államilag koordinált és ugyanakkor civil együttműködéssel folytatható műemlékvédelem elvi rendszerének átgondolása. Lásd: Kóródy Anna Nóra: Pros and cons – Professional and social reception of reconstructions in Hungary (Pro és Kontra – Az épületekonstrukciós beavatkozások szakmai és társadalmi kritikája). *Építés-Epítésztudomány* Vol. 44. (2016) No. 3-4. 339–408.
- Török András – Wachsler Tamás: *A nevezetes magyar Országház és a tér, ahol áll.* Országgyűlés Hivatala, Budapest, 2015.
- Sulyok Miklós: Egyetemes és nemzeti korrelatív fogalmak. *A Pesti Vigadó felújítása.* MÉ 2014/2.
- Potzner Ferenc – Pottyondi Péter: A budai Várkert Bazar újjaépítése. *Magyar Építőipar* Vol.64. (2014) No. 2. 51-56.; az újjaépítés kérdésköréről: Potzner Ferenc: A Várkert bazar és rekonstrukciója. Az építésről és az újjaépítésről. *Credo* Vol. 20. (2014) No. 3. 28–37.
- Fodros István: A Várkert bazar megtalálta a helyét a főváros kulturális életében / Várkert Bazar found its place in the cultural life of Budapest. *Diplomata* Vol. 16. (2016) No. 3-4. 6-8.
- Pálkás Edit: Tudásközvetítés felsőfokon. Almásy kastély látogatóközpont, Gyula. MÉ 2016/4; ill.: Móré Levente: Új látogatóközpont a gyulai Wenckheim-Almásy kastélyban. *Építésztudomány* 2016. június 10. <<http://epiteszforum.hu/uj-latogatokozpont-a-gyulai-wenckheim-almasy-kastelyban>>
- Csontó Sándor: Kincses sziget. Volt L'Huillier-Coburg kastély helyreállítása, Edelény. MÉ 2015/3.
- Götz Eszter: Angolkert és múzeum. Mátra Múzeum, Gyöngyös – Europa Nostra fődíj 2009. MÉ 2009/5.
- A történelmi emlékhelyről: Dümmerling Ödön, ifj.: Diósgyőr vára. *Borsodi szemle : a Társadalom és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Borsod-Abaúj-Zemplén megyei szervezetének tudományos folyóirata* Vol. 2. (1958) No. 1. 3-18. Az új évezred építkezéseiről összehasonlítással: Marosi Ernő: Az Európai Unió a várak ellen? In *memoriam castri Diósgyőr? Műemlékvédelem* Vol. 55. (2011) No. 2. 123–128.; illetve: Cséfalvay Gyula: A siklósi dzsamitól a diósgyőri várig = From the Mosque in Siklós to the Diósgyőr Castle. *Transsylvania nostra* 2017/1. 29-36.
- Szegő György: Élővár – Füzér. Az Alsóvár újjaépítése és a Felsővár fejlesztése. MÉ 2016/6.
- „A Magyar Tudományos Akadémia és a műemlékek védelme” írta: Báró Forster Gyula, rendes tag (Felolvasta a M. Tud. Akadémiának 1928. március 19-én tartott összes ülésén); MTA, 1928.

OUR RENEWING ARCHITECTURAL HERITAGE –
TREASURES FOR THE FUTURE
THE EXHIBITION OF THE ASSOCIATION OF HUNGARIAN ARCHITECTS IN
THE CASTLE GARDENS BAZAAR
AUGUST 29TH – SEPTEMBER 9TH, 2018

Hungary's rich and eventful history has left a highly versatile and unique architectural heritage for the present generation, and – if we take due care of it – also for the future generations. Thus it is important from more than just one aspect to survey it from time to time, to see how the salvation of both the capital's sights and the historic monuments of the countryside is going on. To make them public and well-known is a task for not only the professionals in the narrowest sense of the word, but also for the wider general public interested in and understanding our history. The examples exhibited now simultaneously present the healthy equilibrium between responsible preservation and versatile utilization. At the same time, it may encourage the tourists, both Hungarians and foreigners, who are interested in the topic, to make a tour of the historic courses in Hungary again and again, to visit its heritage sights and values, and thus experience the greatest and most influential periods of Hungarian history in exhibition rooms equipped with state-of-the-art 21st-century technologies.